

DOI 10.36074/grail-of-science.20.02.2026.142

СПІВПРАЦЯ РІЗНОПРОФІЛЬНИХ ФАХІВЦІВ У КОРЕКЦІЙНО- РОЗВИВАЛЬНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ ІЗ ЗАЇКАННЯМ: РЕАЛІЗАЦІЯ ЛОГОПСИХОСИНЕРГЕТИЧНОГО ПІДХОДУ

Рібцун Юлія Валентинівна

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу логопедії
*Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка
НАПН України, Україна*

Долженко Світлана Георгіївна

аспірант 3-го року навчання
*Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка
НАПН України, Україна*

Анотація. У статті репрезентована практична реалізація логопсихосинергетичного підходу (Рібцун, 2021) у роботі з дітьми з темпо-ритмічними труднощами. У вигляді таблиць і методичних рекомендацій висвітлені особливості співпраці різнопрофільних фахівців, які працюють з дітьми із заїканням.

Ключові слова: дошкільники з темпо-ритмічними труднощами, професійна співпраця, логопсихосинергетичний підхід, корекційно-розвивальна робота.

Проблема заїкання є досить поширеною та актуальною. Висвітленню особливостей мовленнєвої діяльності цієї категорії дітей присвячено чимало досліджень у логопедії та логопсихології (С. Долженко, В. Кондратенко, С. Корнев, О. Літовченко, В. Ломоносов, С. Миронова, Т. Морозова, А. Петрушов, В. Помогайбо, Ю. Рібцун, О. Bloodstein, S. Brundage, P. Dalton, N. Ratner); *медицини* (L. Junuzovic-Zunic, T. Kurz, G. Maguire, B. Majic, D. Nguyen, W. Perkins, R. Plomin, A. Remington, F. Rijdsdijk, M. Sommer, K. Watkins, E. Yairi та ін.). Водночас питання стосовно специфіки роботи різнопрофільних фахівців, які дотичні до подолання темпо-ритмічних труднощів у дітей дошкільного віку, висвітлені у літературі недостатньо.

Так, у навчально-методичному посібнику «Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі» [3] на основі логопсихосинергетичного підходу (Рібцун, 2021) [1] окреслені основні загальні

напрями корекційно-розвивальної роботи різних спеціалістів, зокрема практичного психолога, вихователів, музичного керівника, інструктора з фізичної культури. Водночас не було представлено деталізації та практичної реалізації взаємодії названих вище фахівців.

Саме тому нами була обрана тема статті, присвячена співпраці різнопрофільних фахівців у корекційно-розвивальній роботі з дітьми із заїканням.

На основі результатів експериментальної методики дослідження [2], аналізу досвіду роботи фахівців, узагальнення труднощів, що виникали у процесі реалізації методики, на основі використання логопсихосинергетичного підходу був розроблений комплекс методичних рекомендацій для різнопрофільних спеціалістів, які працюють з дітьми із заїканням. Рекомендації мають практичну спрямованість і включають конкретні алгоритми дій, приклади вправ і завдань, зразки звертань до дітей із заїканням, акцентують увагу на найпоширеніших помилках у роботі з дошкільниками з темпоритмічними труднощами та пропонують ефективні способи їх подолання.

Вчитель-логопед є ключовою фігурою у реалізації інтегративної методики, координатором діяльності всіх фахівців, відповідальним за планування корекційної роботи та моніторинг її ефективності. Основні напрями діяльності логопеда та методичні рекомендації щодо їх реалізації представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Основні напрями діяльності вчителя-логопеда та методичні рекомендації

Напрямок діяльності	Зміст роботи	Методичні рекомендації	Типові помилки
Діагностика мовлення	Первинна, проміжна, підсумкова діагностика за 7 критеріями	Використовувати стандартизовані методики, фіксувати зразки мовлення (аудіо/відео), порівнювати результати у динаміці	Поверхнева діагностика без урахування всіх компонентів, відсутність фіксації динаміки
Планування індивідуальної програми	Розробка програми на основі результатів діагностики	Визначати пріоритетні напрями, реалістичні терміни реалізації, конкретні намічені цілі	Нереалістичні цілі, відсутність індивідуалізації
Формування плавного мовлення	Поетапна робота від спряженого до самостійного мовлення	Чітко дотримуватися етапності, не форсувати переходи, забезпечувати успішність дитини	Передчасний перехід до складніших форм, акцент на запинаннях
Робота над диханням	Формування діафрагмального дихання, координації дихання та фонації	Починати з фізіологічного дихання, поступово переходити до мовленнєвого, щоденно вправлятися у закріпленні навичок правильного дихання	Ізольована робота над диханням без зв'язку з мовленням

Продовження табл. 1

Напрямок діяльності	Зміст роботи	Методичні рекомендації	Типові помилки
Регуляція темпу та ритму	Використання метроному, ритмічних вправ	Починати з повільного темпу (40-50 уд/хв), поступово наближатися до нормального	Відразу нормальний темп, відсутність закріплення
Корекція супутніх порушень	Звуковимова, фонематичні процеси, лексико-граматична складова	Інтегрувати зазначені складові у роботу над плавністю мовлення, завжди дотримуватися плавного промовляння	Ізольована корекція звуковимови без урахування проявів заїкання
Координація роботи фахівців, дотичних до подолання темпо-ритмічних труднощів	Консультації, рекомендації, обговорення динаміки	Щотижневі консультації з вихователями та психологом, чіткі рекомендації	Епізодична взаємодія, загальні рекомендації
Робота з батьками	Консультації, домашні завдання, навчання окремим прийомам	Регулярні консультації, конкретні завдання з інструкціями, зворотний зв'язок	Епізодичні контакти, завдання без пояснень

[Авторська розробка]

Надзвичайно важливим етапом роботи логопеда є створення індивідуальних корекційно-розвивальних програм відповідно до стану психомовленнєвого розвитку кожного вихованця. Програма розробляється на основі результатів комплексної діагностики та враховує форму заїкання, ступінь його вираженості, наявність супутніх порушень, індивідуальні психічні особливості дитини. Структура індивідуальної програми представлена у таблиці 2.

Таблиця 2

Структура індивідуальної корекційно-розвивальної програми

Розділ програми	Зміст	Приклад
Загальні відомості про дитину	ПІБ, дата народження, дата зарахування, форма та ступінь заїкання	Сидоренко Петро, 15.03.2019 р., зарахований 01.09.2024 р., невротична форма заїкання, середній ступінь
Результати діагностики	Бали за кожним критерієм, інтегральний показник, відповідний рівень	Просодичний 1,5, фонетико-фонематичний 2,0... Інтегральний 1,75 – середній рівень
Пріоритетні напрями роботи	3-4 найважливіші напрями на основі найбільш порушених компонентів	1) Формування плавності мовлення; 2) Зниження логофобії; 3) Розвиток зв'язного мовлення; 4) Корекція звуковимови (шиплячі)

Продовження табл. 2

Розділ програми	Зміст	Приклад
Етапи корекційної роботи	Послідовність етапів, прогнозовані терміни, критерії переходу	Підготовчий (2 тижні) → Спряжене мовлення (1,5 міс.) → Самостійне мовлення у полегшених умовах (2 міс.)
Конкретні завдання за етапами	Що саме буде формуватися на кожному етапі	Підготовчий етап: діафрагмальне дихання, артикуляційна моторика, зниження тривожності...
Форми роботи	Індивідуальні заняття, підгрупові, робота вихователів, практичного психолога	Індивідуальні – 3 р./тиж. по 25 хв, підгрупові – 2 р./тиж. по 30 хв, практичний психолог – 1р. /тиж.
Робота з батьками	Частота консультацій, зміст домашніх завдань	Консультації – раз на місяць, домашні завдання – щоденно (дихальні вправи, спряжене мовлення...)
Прогноз	Очікувані результати до кінця навчального року	Досягнення достатнього рівня (інтегральний показник 2,5-3,0), плавне мовлення з епізодичними запинаннями
Рекомендації фахівцям	Конкретні рекомендації психологу, вихователям, музичному керівнику	Психолог: робота зі зниження тривожності, десенсибілізація. Вихователі: спряжене повторювання текстів...

[Авторська розробка]

Індивідуальна програма переглядається та коригується тричі на рік (на психолого-педагогічних нарадах у вересні, січні, травні) на основі результатів проміжних діагностик. Якщо дитина досягає поставлених цілей швидше, ніж заплановано, програма ускладнюється. Якщо прогрес є повільнішим за очікуваний, аналізуються причини і вносяться зміни у методи роботи, збільшується інтенсивність занять, посилюється робота з батьками.

Підбір методів роботи здійснюється логопедом відповідно до етапу корекційної роботи та індивідуальних особливостей дитини. Систему методів за етапами представлено у таблиці 3.

Таблиця 3

Методи роботи логопеда за етапами інтегративної методики

Етап	Провідні методи	Конкретні прийоми	Матеріал	Критерії ефективності
Підготовчий (2-3 тижні)	Формування фізіологічного дихання, розвиток артикуляційної моторики	Вправи на усвідомлення дихання, диференціація носового та ротового дихання, статичні та динамічні артикуляційні вправи	Дзеркала, картинки на позначення артикуляційних і дихальних вправ, матеріали для дихальних вправ: пір'їнки, ємності з мильним розчином, пінопластові кульки	Засвоєння діафрагмального дихання, виконання основних артикуляційних вправ

Продовження табл. 3

Етап	Провідні методи	Конкретні прийоми	Матеріал	Критерії ефективності
Спряжене та відображене мовлення (1-2 міс.)	Метод спряженого, відображеного мовлення, використання метроному	Спільне промовляння автоматизованих рядів, віршів, пісень; повторення за логопедом з точним відтворенням темпу та ритму	Лічилки, вірші з чітким ритмом, прості пісні, картки зі складами та словами, метроном	Плавне промовляння у спряженому та відображеному мовленні без запинань або з епізодичними запинаннями
Самостійне мовлення у полегшених умовах (2-3 міс.)	Метод запитань, доповнення фраз, опис за планом, переказ за запитаннями	Відповіді на запитання різної складності, доповнення фраз логопеда, складання речень за графічними опорами, переказ коротких текстів, складання розповідей за картинками	Предметні та сюжетні картинки, їх серії, короткі тексти для переказів, схеми речень	Самостійне формулювання висловлювань, перекази текстів за запитаннями, зв'язні розповіді за картинками
Самостійне мовлення у природних ситуаціях (1-2 міс.)	Рольові ігри, ігри-драматизації, проблемні ситуації, формування самоконтролю	Розігрування діалогів, драматизації казок, вирішення проблем за допомогою мовлення, алгоритми самоконтролю	Атрибути для рольових ігор, костюми (наголівники, нагрудники) для драматизацій, картинка із зображенням проблемних ситуацій	Використання плавного мовлення у різних ситуаціях, застосування навичок самоконтролю
Завершальний (1-2 міс.)	Тренінги стійкості, закріплення у складних умовах	Швидко переключення тем, несподівані запитання, відволікання, шум, розширення кола спілкування	Різноманітні теми для бесід, створення складних умов	Стійкість плавного мовлення у складних умовах, автоматизація навичок

[Авторська розробка]

На основі аналізу досвіду експериментальної роботи з дошкільниками із заїканням вважаємо за доцільне надати наступні рекомендації для логопедів:

1. Не форсувати етапи. Найпоширенішою помилкою є передчасний перехід до самостійного мовлення, коли дитина ще не засвоїла навичок спряженого та відображеного мовлення. Результат – запинання повертаються, дитина втрачає впевненість у власних силах, тривалість корекції зростає. Упродовж мінімум двох-трьох тижнів можливий перехід до наступного етапу лише при умові стійкого засвоєння навичок попереднього.

2. Забезпечувати успішність дошкільника. На кожному етапі завдання мають бути посилюючими для дитини і створювати в неї відчуття успіху. Якщо дошкільник систематично заїкається при виконанні завдань, це означає, що запропонований матеріал є заскладним для нього, тому потрібно повернутися до попереднього рівня. Існує своєрідне правило, відповідно якому дитина має говорити плавно у 80-90% спроб, і лише за таких умов можна поступово ускладнювати навчальні завдання.

3. Не акцентувати увагу на запинаннях і говорити дитині: «Ти заїкаєшся», «Скажи правильно», «Повтори без запинань». Це лише посилює напругу та закріплює негативне ставлення до власного мовлення. Натомість: «Зупинися, вдихни спокійно, почни говорити повільно», «Добре, що ти намагаєшся, давай спробуємо ще разом зі мною промовити це». Під час спілкування з дитиною підкреслювати її успіхи, а не невдачі.

4. Систематично працювати над диханням, адже без його правильної сформованості неможливо досягти стійкої плавності мовлення. Дихальні вправи включаються в домашні завдання батькам та рекомендації вихователям для проведення режимних моментів і мають бути не епізодичними тренуваннями, а щоденною складовою кожного індивідуального заняття (на початку – 5 хв).

5. Інтегрувати корекцію звуковимови у роботу над загальною плавністю мовлення. При постановці та автоматизації звуків завжди дотримуватися плавного промовляння – не допускати швидкого темпу, різких переключень голосу, напруженої артикуляції. Автоматизувати звуки спочатку у спряженому та відображеному мовленні, потім у самостійному. За умови механічної постановки звуків уникати напруження м'язів мовленнєво-рухового апарату дошкільника, адже це може спровокувати запинання.

6. Координувати свою роботу з психологом. Щотижнево обмінюватися інформацією про стан дитини. Коли логопед помічає підвищену тривожність, страх перед заняттями, уникання мовлення, слід терміново інформувати практичного психолога. Якщо психолог дізнається про емоційні домашні проблеми дошкільника, доцільно враховувати це у роботі, не підвищувати вимоги у даний період.

7. Пропонувати батькам конкретні завдання з детальними інструкціями. Загальні рекомендації типу «Говоріть з дитиною спокійно» не працюють. Потрібні конкретні завдання: «Цього тижня виконуйте з Петриком дихальні вправи (опис додається), вивчіть вірш «Сонечко» (текст додається), щовечора перед сном розповідайте його разом, промовляйте слова повільно, по одному рядку на видиху». Перевіряти виконання, давати зворотний зв'язок.

8. Використовувати відеозаписи для фіксації динаміки. Раз на місяць записувати упродовж 3-5 хв мовлення дитини (розповідь за картинкою, бесіда). Через кілька місяців показати дитині та батькам записи – наочна демонстрація прогресу дуже мотивує. Крім того, використання такого виду роботи дозволяє і самому логопеду об'єктивно аналізувати власну професійну діяльність.

9. Координація діяльності інших фахівців є важливою функцією логопеда. Алгоритм координації представлено у таблиці 4.

Таблиця 4

Алгоритм координації логопедом діяльності фахівців

Фахівець	Частота взаємодії	Форма взаємодії	Зміст інформації від логопеда	Зворотний зв'язок від фахівця
Вихователі	Щотижня (п'ятниця, 30 хв)	Особисті консультації, зошит взаємодії	Етап корекції кожної дитини, індивідуальні завдання на тиждень, із зазначенням, що саме потрібно закріплювати у режимних моментах	Як дитина говорить у групі, чи наявні запинання, в яких ситуаціях, як реагує на труднощі
Психолог	Щотижня (за графіком, 30 хв)	Особисті консультації, спільні записи у картках	Мовленнєва динаміка, ситуації, що викликають запинання, рівень самооцінки дитини відносно стану власного мовлення	Емоційний стан, рівень тривожності, прояви логофобії, динаміка за психологічними показниками
Музичний керівник	Раз на місяць (перший вівторок, 20 хв) + перед кожним логоритмічним заняттям (5 хв)	Консультації, спільне планування занять з логоритміки	Етап корекції, оптимальний темп роботи з дітьми, добір мовленнєвого матеріалу (які саме пісні/вірші використовувати, на що звернути особливу увагу)	Як діти виконують логоритмічні вправи, якісна оцінка координації рухів та мовлення
Інструктор з фізичної культури	Раз на місяць (перший четвер, 20 хв)	Консультації, рекомендації у письмовій формі	Необхідність дихальних вправ, вправ на координацію рухів, м'язове розслаблення; особливості дозування навантажень	Як діти виконують фізичні вправи, чи є труднощі з координацією рухів
Батьки	Раз на місяць групова консультація (60 хв), індивідуальні за потребою (30 хв)	Групові та індивідуальні консультації, зошит взаємодії	Етап корекції, прогрес дитини, домашні завдання, рекомендації щодо мовленнєвого режиму	Як дитина говорить вдома, чи виконуються завдання, які труднощі виникають

[Авторська розробка]

Проведена експериментальна робота виявила необхідність враховувати специфіку проявів основних форм заїкання і залежно від цього визначати шляхи корекції. Диференційовані рекомендації представлені у таблиці 5.

Таблиця 5

Диференційовані рекомендації відповідно до форм заїкання

Аспект роботи	Невротична форма	Неврозоподібна форма
Пріоритети	Першочергово – робота з емоційною сферою, зниження тривожності, подолання логофобії	Першочергово – формування мовленнєвих навичок, закріплення стереотипів плавного мовлення
Темп корекції	Може бути швидшим (6-7 міс.), особливо при активній роботі над нормалізацією емоційного стану	Потребує більше часу (8-10 міс.), важлива систематичність
Психологічний компонент	Інтенсивний психологічний супровід (2 рази на тиждень за потреби)	Стандартний психологічний супровід (1 раз на тиждень)
Мовленнєвий режим	Режим обмеження мовлення може бути ефективним особливо на початку виникнення заїкання чи в періоди його загострення	Режим обмеження не використовується, важлива постійна мовленнєва практика
Робота з батьками	Акцент на емоційній підтримці, недопущенні психотравмуючих ситуацій	Акцент на систематичності домашніх занять, закріпленні навичок
Фактори загострення	Стреси, конфлікти, нові ситуації – логопед має бути готовим до тимчасових погіршень	Перерви у заняттях, порушення режиму – важливо не допускати пропусків
Прогноз	Сприятливий при правильній корекції, можливе повне подолання	Сприятливий, але можливі залишкові прояви, важлива підтримка у школі

[Авторська розробка]

Роль психолога у комплексній корекції заїкання є критично важливою, що підтверджується результатами експериментального дослідження – найбільша різниця між експериментальною та контрольною групами спостерігалася саме за емоційно-вольовим критерієм. Основні напрями роботи психолога представлені у таблиці 6.

Таблиця 6

Напрями психологічної роботи з дітьми із заїканням

Напрямок	Методи та прийоми	Частота	Приклади вправ
Зниження ситуативної та особистісної тривожності	Релаксаційні вправи, дихальні техніки заспокоєння, арт-терапія, музикотерапія	Індивідуально 1р./тиж. (20-30 хв), підгрупами 1р./тиж. (30 хв)	«М'язова релаксація», «Безпечне місце», малювання страхів, ліплення тривоги

Продовження табл. 6

Напрямок	Методи та прийоми	Частота	Приклади вправ
Подолання логофобії	Десенсибілізація, казкотерапія, когнітивне реструктурування	Індивідуально щотижня	Ієрархія ситуацій від найлегших до найскладніших, казки про персонажів з мовленнєвими труднощами
Формування позитивної самооцінки	Позитивне підкріплення, «Зошит досягнень», техніки самонавіювання	На кожному занятті	Фіксація успіхів, вправи «Я можу», «Чим я пишаюся»
Розвиток емоційного інтелекту	Ігри на розпізнавання емоцій, вправи на вираження емоцій	Групові заняття щотижня	«Що я відчуваю», «Емоції у казках», «Обличчя емоцій»
Розвиток комунікативних навичок	Рольові ігри, ігри на взаємодію, драматизації	Групові заняття щотижня	«Магазин», «Запроси друга у гості», «Давай познайомимось»
Формування вольової регуляції	Вправи на довільний контроль, ігри з правилами	Індивідуально та у групі	«Заморожені фігури», «Слухай команду», «Я керую своїм тілом»
Робота з батьками	Консультування, психоосвіта, групи підтримки	Індивідуально за потребою, підгрупами 1р./міс.	Як підтримувати дитину, як реагувати на запинання, робота з власною тривожністю

[Авторська розробка]

Метод десенсибілізації до мовленнєвих ситуацій є базовим методом подолання логофобії. Алгоритм реалізації методу представлено у таблиці 7.

Таблиця 7

Алгоритм десенсибілізації до мовленнєвих ситуацій

Етап	Зміст роботи	Тривалість	Критерії переходу
1. Створення ієрархії ситуацій	Після спілкування з дитиною, спостережень у різних видах діяльності скласти перелік мовленнєвих ситуацій від найлегших до найскладніших (8-10 ситуацій)	1 заняття	Перелік складений, дитина усвідомлює ступінь вираженості страху в залежності від ситуації

Продовження табл. 7

Етап	Зміст роботи	Тривалість	Критерії переходу
2. Навчання техніці розслаблення	Навчити дитину розслаблятися (дихання, м'язова релаксація)	2-3 заняття	Дитина може розслабитися за 2-3 хвилини
3. Уявна десенсибілізація	Дитина пригадує найлегшу ситуацію спілкування, застосовує розслаблення, поступово, з підтримкою дорослого, рухається за індивідуальною ієрархією складності ситуацій	4-6 занять	Може уявити всі ситуації без сильної тривоги
4. Реальна десенсибілізація	З підтримкою психолога поступове реальне проходження ситуацій за ієрархією	6-8 занять	Успішно пропрацьовані більшість ситуацій
5. Самостійне застосування	Дитина самостійно застосовує набуті навички у нових ситуаціях	Постійно	Може адекватно емоційно та мовленнєво реагувати на виникаючі ситуації

[Авторська розробка]

Наведемо приклад ієрархії мовленнєвих ситуацій (від найлегшої до найскладнішої):

1. Спілкуватись з логопедом віч-на-віч у кабінеті.
2. Розмовляти з вихователем у групі, коли інші діти далеко.
3. Розповісти вірш перед двома-трьома знайомими дітьми (близькими).
4. Під час занять відповідати на запитання вихователя.
5. Розповісти про щось перед підгрупою дітей (10-12 дітей).
6. Відповідати на заняттях першим.
7. Розповісти вірш перед усією групою.
8. Виступити на святі перед батьками.
9. Говорити з незнайомим дорослим (запитати щось у магазині).
10. Познайтися з дитиною на ігровому майданчику.

Кожна ситуація опрацьовується окремо.

Надамо ряд рекомендацій для психологів:

1. Тісно координувати роботу з логопедом. Психолог має знати, на якому етапі корекції перебуває дитина, щоб узгодити психологічні втручання. Наприклад, якщо логопед працює з дитиною над самостійним мовленням, спираючись на запропоновану складну ситуацію, психолог паралельно опрацьовує десенсибілізацію до даної ситуації.

2. Не працювати над виправленням мовлення. Психологу не потрібно виправляти дитину, коли вона говорить, не вимагати «говорити правильно», а

акцентувати увагу лише на її емоційній сфері. Якщо дитина заїкається на занятті з психологом, слід підтримати її та заспокоїти, але не починати пропрацьовувати плавність мовлення – це робить логопед.

3. Проводити роботу варто не лише з дитиною, а й з батьками. Часто батьки самі мають підвищений рівень тривожності стосовно мовлення дитини. Їх тривожність відображається на психоемоційному стані дошкільника. Саме тому необхідні окремі консультації для батьків, де психолог допомагає їм опанувати власну тривогу, сформувані правильні очікування, навчитися підтримувати дитину.

4. Використовувати казкотерапію. Казки про персонажів, які подолали темпо-ритмічні труднощі, дуже допомагають дітям. Можна читати вже наявні або розповідати самостійно створені персоналізовані казки про конкретну дитину. Після читання потрібне обов'язкове обговорення: «Як герой зміг подолати власні труднощі? Що йому допомогло? Чи можеш ти використати такий же спосіб?».

5. Відмічати успіхи, а не зосереджуватись на невдачах. Створити разом з дитиною «Власний щоденник досягнень» або «Книгу перемог», куди буде записуватися чи графічно відображатися кожен успіх. Навіть невеликі кроки – це перемоги: «Сьогодні ти говорив без запинань 5 хвилин», «Ти зміг познайомитися з новим хлопчиком і не боявся».

Взаємодія психолога з логопедом має бути систематичною та двосторонньою. Форми взаємодії представлені у таблиці 9.

Таблиця 9

Форми взаємодії психолога та логопеда

Форма	Частота	Зміст	Відповідальний за ініціювання
Планова консультація	Щотижня, 30 хв	Обговорення стану кожної дитини, узгодження напрямів роботи	Логопед
Екстрена консультація	За потребою	Якщо у дитини різке погіршення емоційного стану або мовлення	Будь-хто з фахівців
Спільна діагностика	Вересень, січень, травень	Комплексна оцінка стану дитини	Обидва
Спільне консультування батьків	За потребою	Якщо проблема потребує погляду обох фахівців	За домовленістю
Психолого-педагогічна нарада	Тричі на рік	Обговорення динаміки, коригування програм	Адміністрація

[Авторська розробка]

Вихователі відіграють ключову роль у закріпленні навичок плавного мовлення, оскільки перебувають з дітьми найбільше часу. Основні функції вихователів у системі комплексної корекції представлені у таблиці 10.

Таблиця 10

Функції вихователів у комплексній корекції заїкання

Функція	Зміст	Коли реалізується	Конкретні дії
Створення мовленнєво комфортного середовища	Використання спокійного плавного мовлення, терпляче вислуховування, відсутність тиску	Постійно протягом дня	Говорити самим спокійно та плавно, давати дітям достатньо часу для відповіді, не перебивати
Закріплення мовленнєвих навичок у режимних моментах	Інтеграція корекційних завдань у одягання, умивання, прийом їжі	Всі режимні моменти	Промовляння віршів під час умивання, миття рук; називання одягу при одяганні, страв під час прийому їжі
Виконання індивідуальних завдань логопеда	Робота за завданнями логопеда за зошитом взаємодії	Після полуденку, 10-15 хв на дитину	Автоматизація звуків, лексико-граматичні вправи, розповіді за картинками відповідно до завдань
Закріплювання у самостійній діяльності	Стимулювання мовлення під час ігор, спілкування	Постійно	Запитання під час гри, коментування дій, залучення до діалогів
Формування толерантного ставлення дітей один до одного	Виховання поваги, недопущення глузувань	Постійно, бесіди за потребою	Бесіди про те, що всі діти різні, заборона глузувань над мовленням
Спостереження за станом мовлення дітей та інформування логопеда	Фіксація особливостей мовлення дітей у різних ситуаціях	Щодня, звіт логопеду щотижня	Записи у зошиті взаємодії: коли були запинання, в яких ситуаціях, що спровокувало

[Авторська розробка]

Експериментальна робота показала високу ефективність інтеграції корекційних завдань у повсякденну діяльність, зокрема у режимні моменти. Конкретні прийоми представлені у таблиці 12.

Таблиця 12

Закріплення мовленнєвих навичок під час режимних моментів

Режимний момент	Корекційні завдання	Конкретні прийоми	Приклади
Ранковий прийом	Привітання, короткі діалоги	Привітати дитину спокійно і неспішно, запитати про настрої, дати час на відповідь	«Доброго ранку, Петрику. Як ти себе сьогодні відчуваєш?»
Умивання, миття рук	Промовляння віршів про воду, називання дій і предметів, які використовуються в даному процесі	Разом з дитиною промовляти: «Водичко-водичко, умий моє личко»	Дитина миє руки і промовляє віршовані рядки разом з вихователем
Прийом їжі	Називання страв, їх смакових якостей	«Що ми сьогодні будемо їсти? Яка каша?»	Дитина: «Сьогодні гречана каша. Вона гаряча»
Підготовка до занять, заняття	Називання предметів, інструментів, дій	«Що нам потрібно для заняття? Що ми будемо робити?»	Діти називають: олівці, папір, клей...
Одягання	Називання предметів одягу, їх ознак, послідовності дій	«Що ти зараз одягаєш? Які у тебе черевики?»	Дитина: «Я одягаю штани. Мої черевики коричневі»
Прогулянка	Спостереження і коментування, перелічування предметів на майданчику	«Давай порахуємо дерева. Називай дерева. Скільки їх?»	Дитина перелічує разом з вихователем або після нього
Самостійні ігри	Коментування дій у грі, діалоги під час ігор	Вихователю підключається до гри, стимулює мовлення	«Що ти будеш? Розкажи про свій будиночок»

[Авторська розробка]

Надамо зразки рекомендацій для вихователів:

1. Говоріть самі спокійно, неквапливо, з паузами, емоційно виразно. Діти наслідують мовленнєву поведінку дорослих. Якщо вихователю говорить швидко, напружено, без пауз, діти несвідомо копіюють цю модель. Ваше власне мовлення – найкращий інструмент корекції.

2. Не виправляйте дитину під час мовлення. Це дуже важливо. Будь-які зауваження «Говори правильно», «Не заїкайся», «Повтори без запинань» лише збільшують напругу дитини і провокують посилення заїкання. Варто терпляче

дочекатися кінця висловлювання, потім спокійно повторити фразу правильно, ніби підтверджуючи розуміння: «Добре, ти хочеш піти гратися з м'ячем».

3. Давайте дитині достатньо часу. Не підганяйте дитину, а надавайте їй 5-10 с на обдумування. Дошкільник має право мовчати, взявши для себе паузу для відновлення мовлення. Не потрібно заповнювати її власними фразами.

4. Створюйте ситуації успіху. На заняттях запитуйте у дитини про те, що вона точно знає. Дайте їй можливість продемонструвати свої досягнення, результати власної діяльності (показати малюнок, поробку тощо). Хваліть навіть за найменші мовленнєві успіхи.

5. Щодня виконуйте індивідуальні завдання логопеда. Зошит взаємодії – не формальність. Якщо логопед дав завдання, його треба виконати, записати результат, відзначити труднощі. Це критично важливо для ефективності корекції.

6. Стежте за реакціями окремих дітей групи на мовленнєві труднощі своїх ровесників. Негайно зупиняйте будь-які глузування або передражнювання. Проводьте бесіди про те, що всі люди різні. Формуйте у групі атмосферу прийняття і підтримки.

7. Інформуйте логопеда про все, що вважаєте важливим. Якщо помітили, що дитина сьогодні говорила краще або гірше; якщо виникла конфліктна ситуація; якщо дитина відмовлялася говорити – все це важлива інформація для логопеда.

Музичний керівник реалізує логоритмічний компонент інтегративної методики. Основні завдання та методи роботи представлені у таблиці 13.

Таблиця 13

Логоритмічна робота музичного керівника

Напрямок роботи	Завдання	Методи та прийоми	Частота	Матеріал
Розвиток темпо-ритмічної організації мовлення	Формування відчуття ритму, вироблення здатності відтворювати ритмічні структури	Ритмічні вправи під музику, ігри з музичними інструментами, ритмічне промовляння складів	Двічі на тиждень, 25-30 хв	Бубни, барабани, маракаси, металофони; музичні твори різного темпу
Координація рухів та мовлення	Синхронізація рухів і промовляння текстів	Ходьба з промовлянням лічилок, марширування на «раз-два», танцювальні рухи під промовляння віршованих рядків	Кожне заняття	Марші, пісні з рухами, вірші з чітким ритмом
Вокалотерапія	Формування плавності мовлення і рухів засобом співу	Спряжений, груповий спів, поступовий перехід до солього	Кожне заняття	Прості пісні з невеликим діапазоном, повторюваними фразами

Продовження табл. 13

Напрямок роботи	Завдання	Методи та прийоми	Частота	Матеріал
Розвиток дихання	Формування співочого дихання	Дихальні вправи під музичний супровід і без нього, співи з контролем дихання	Початок кожного заняття	Спокійна музика для дихальних вправ
Зниження м'язового тону	Розслаблення м'язів шляхом музичного та рухового супроводу	Релаксаційні вправи під музику, плавні танці з розслаблюючими рухами	Кінець заняття	Тиха спокійна музика

[Авторська розробка]

Структура логоритмічного заняття представлена у таблиці 14.

Таблиця 14

Структура логоритмічного заняття (30 хвилин)

Частина заняття	Тривалість	Зміст	Приклади вправ
Вступна частина	5 хв	Вхід дітей до зали під музичний супровід, вітання, налаштування на заняття, дихальні вправи	Ходьба під спокійну музику, вітальна пісня, дихальна вправа «Повітряні кульки»
Основна частина: розвиток загальної моторики	7 хв	Вправи на координацію, ритм, переключення рухів	Марширування під лічбу, підстрибування з плесканням у долоні, «Дзеркало»
Основна частина: координація рухів та мовлення	8 хв	Рухи з одночасним промовлянням текстів	«Ми по колу йдемо» з промовлянням вірша, хороводна гра (рухи під слова пісні)
Основна частина: ритмічні ігри	5 хв	Ігри з музичними інструментами, відтворення ритмів	«Відлуння» (один задає ритм, показує рух, інші повторюють), «Музична розмова»
Заклучна частина	5 хв	Співи, релаксація, підсумок заняття	Спів вже вивченої пісні, розслаблення під музику «Засинає природа»

[Авторська розробка]

Запропонуємо рекомендації для музичних керівників:

1. Координувати роботу з логопедом. Напередодні логоритмічного заняття уточнити у логопеда, на якому етапі перебувають діти, який темп мовленнєвого та музичного супроводу доцільно використовувати. Раз на місяць детальна консультація з логопедом.

2. На початку занять, якщо діти перебувають на етапі спряженого або відображеного мовлення, пропонувати мовленнєвий і музичний матеріал в уповільненому темпі. Поступово, з психомовленнєвим прогресом дітей, темп прискорюється до звичайного.

3. Співати разом з дітьми. Спряжений спів дуже ефективний, адже при ньому заїкання зникає. Не поспішати з переходом до сольного виконання. Спочатку – всі разом, потім – малі групи, трійки, дуети, нарешті – сольно для бажаючих.

4. Добирати пісні з простою мелодією та чітким ритмом, невеликим діапазоном, повторюваними фразами. Складні мелодії з широким діапазоном, швидкими переходами не підходять.

5. Не змушувати до сольних виступів. Якщо дитина не готова співати сольно або самостійно розповідати вірш – не наполягати. Запропонувати виступити у парі або малій групі. Сольні виступи – лише для дітей на завершальному етапі корекції і лише для бажаючих.

6. Використовувати ритмічні інструменти. Гра на бубнах, барабанах, маракасах дуже допомагає розвитку ритму. Надавати можливість кожній дитині грати, відтворювати ритми, створювати власні ритмічні малюнки.

Інструктор з фізичної культури реалізує освітній компонент адаптивної фізкультури, спрямований на розвиток дихальної функції, рухової координації, нормалізації м'язового тону. Основні напрями роботи представлені у таблиці 15.

Таблиця 15

Напрями роботи інструктора з фізичної культури

Напрямок	Завдання	Методи	Частота	Приклади вправ
Розвиток дихальної функції	Зміцнення дихальних м'язів, збільшення обсягу легень, формування правильного дихання	Дихальні вправи у різних положеннях тіла (стоячи, сидячи, лежачи), дихання в поєднанні з рухами	Кожне заняття, в 5-7 хв з	Нахили з видихом, присідання з видихом; підйом рук – вдих, опускання – видих
Розвиток координації рухів	Покращення координації рухів, рівноваги	Вправи на статичну та динамічну координацію	Кожне заняття	Ходьба по гімнастичній лаві, стояння на одній нозі, вправи зі скакалкою
Нормалізація м'язового тону	Розслаблення напружених м'язів	Вправи на розслаблення, розтягування	Кінець заняття, 3-5 хв	«Гутаперчева лялька» (розслаблення всього тіла), розтягування м'язів шиї, плечей

Продовження табл. 15

Напрямок	Завдання	Методи	Частота	Приклади вправ
Розвиток загальної моторики	Розвиток спритності, швидкості, сили	Основні види рухів, рухливі ігри	Кожне заняття	Біг, стрибки, метання, підлізання, лазіння, естафети
Рухливі ігри з мовленнєвим навантаженням	Закріплення мовленнєвих навичок у руховій діяльності	Ігри, що поєднують рухи та промовляння	1-2 рази на тиждень	«Море хвилюється раз», естафети з мовленнєвими завданнями

[Авторська розробка]

Пропонуємо рекомендації для інструкторів з фізичної культури:

1. Включати дихальні вправи у кожне заняття – 5-7 хв на початку або в середині, після інтенсивного навантаження. Це допомагає в роботі логопеда над розвитком дихальної функції.

2. Не вимагати швидких мовленнєвих відповідей. Якщо в грі є мовленнєвий компонент (назвати слово, відповісти на запитання), давати дитині достатньо часу, не підганяти її.

3. Створювати ситуації руху без мовленнєвого примусу, адже мовленнєвий компонент – лише частина заняття. Більшість часу заняття – рухи без обов'язкового мовлення, щоб діти могли розслабитися і просто насолоджуватися рухом.

4. Використовувати рухливі ігри з текстами. Ігри типу «Море хвилюється раз», де діти промовляють текст разом, є дуже корисними. Промовляння у русі, разом, під ритм – це природна логоритміка.

Роль батьків у комплексній корекції заїкання є надзвичайно важливою. Експериментальне дослідження показало, що діти, чиї батьки були активними учасниками корекційного процесу, досягли на 24% кращих результатів. Основні напрями роботи батьків представлені у таблиці 16.

Таблиця 16

Роль батьків у корекції заїкання

Напрямок	Що треба робити	Як саме робити	Як часто	Що НЕ можна робити
Виконання домашніх завдань логопеда	Щодня виконувати завдання з індивідуального зошита	У певний відведений для дитини час, спеціально створених, комфортних для занять умовах, без відволікань	Щодня 15-20 хв	Виконувати нерегулярно, без настрою, примусово

Продовження табл. 16

Напрямок	Що треба робити	Як саме робити	Як часто	Що НЕ можна робити
Мовленнєвий режим вдома	Створення спокійної мовленнєвої атмосфери	Говорити самим спокійно, виразно та неквапливо, давати дитині час на відповідь, не перебивати	Постійно	Говорити швидко, знервовано, перебивати дитину
Емоційна підтримка	Підтримувати дитину, заохочувати бажання говорити	Хвалити за конкретні, хоч і незначні, успіхи, не акцентувати увагу на запинаннях, демонструвати безумовне прийняття	Постійно	Критикувати за запинання, проявляти ознаки розчарування, порівнювати з іншими дітьми
Читання та обговорення книжок	Читати дитині, разом обговорювати прочитане	Читати щодня, після прочитання ставити 2-3 запитання, надавати дитині можливість відповісти та розповісти, що запам'ятала	Щодня 15-20 хв	Читати без обговорення або взагалі уникати читання
Організація спілкування	Створювати можливості для спілкування з іншими дітьми	Запрошувати дітей у гості, відвідувати ігровий майданчик, ігрові куточки в торгових центрах, залучати дошкільника до дитячих гуртків	Регулярно	Ізолювати дитину, обмежувати спілкування
Контроль емоційного клімату вдома	Уникати конфліктів при дитині, створювати спокійну атмосферу	Вирішувати конфлікти без участі дитини, дотримуватися режиму дня, забезпечувати достатній сон	Постійно	Сваритися при дитині, створювати напружену атмосферу

[Авторська розробка]

Конкретні рекомендації для батьків: що говорити і як поводитися представлені у таблиці 17.

Таблиця 17

Правильні та неправильні фрази і дії батьків

Ситуація	ПРАВИЛЬНО (так треба)	НЕПРАВИЛЬНО (так НЕ можна)
Дитина заїкається під час розповіді	Спокійно дослухати до кінця, підтримувати зоровий контакт, кивати головою. Після закінчення: «Мені було цікаво тебе слухати»	Перебивати: «Стривай, заспокойся, скажи ще раз», закінчувати фразу за дитину, виправляти під час мовлення
Дитина боїться говорити в новій ситуації	«Я розумію, що тобі трохи страшно. Це нормально. Я буду поруч. Пригадай, як потрібно дихати, щоб подолати хвилювання»	«Не бійся, це не страшно», «Ти ж умієш говорити нормально», «Що ти мовчиш, скажи щось»
Дитина успішно сказала фразу без запинань	Конкретна похвала: «Петрику, який ти молодець – ти вірш розповів плавно, без жодних запинань! Я пишаюся тобою!»	Загальна похвала «Молодець» без уточнення або відсутність будь-якої реакції
Час домашнього завдання	«Петрику, давай позаймаємося. Сьогодні у нас цікаві вправи» (в доброзичливому тоні, як запрошення)	«Давай швидше, нам треба позайматися» (як обов'язок), «Ти знову не хочеш? Треба!» (примус)
Дитина відмовляється виконувати завдання	«Я бачу, що ти трішки втомився. Давай відпочинемо 10 хвилин, а потім позаймаємося» або «Давай виберемо, з чого почнемо»	«Ні, треба зараз!», «Якщо не будеш займатися, то...» (погрози, покарання)
Бабуся/дідусь критикує мовлення дитини	Спокійно, але чітко: «Будь ласка, не акцентуйте увагу на запинаннях. Ми працюємо з логопедом, і Петрик розмовляє вже краще. Ваша підтримка дуже важлива»	Мовчати або підтримувати критику
Дитина запитує: «Чому я заїкаюся?»	Правдива, але оптимістична відповідь: «Так іноді буває, що мовлення трішки заплутується. Але ти вчишся говорити плавно, і вже дуже добре виходить. Скоро це зовсім пройде»	«Не знаю» або «Це ненормально» або занадто складні медичні пояснення

[Авторська розробка]

Структура домашнього заняття представлена у таблиці 18.

Таблиця 18

Структура домашнього заняття (15-20 хвилин)

Частина	Тривалість	Зміст	Приклад
Налаштування	2 хв	Створення позитивної атмосфери, пояснення, що будемо робити	«Давай позаймаємося. Ми будемо виконувати дихальні вправи і співати пісню. Тобі сподобається!»
Дихальні вправи	5 хв	Виконання вправ індивідуального логопедичного зошита	«Понюхай квіточку» (вдих носом), «Задуй свічку» (плавний видих ротом) – 5 разів

Продовження табл. 18

Частина	Тривалість	Зміст	Приклад
Артикуляційна гімнастика	3 хв	5-7 вправ, які запропонував логопед	«Посмішка», «Трубочка», «Лопатка», «Чашечка», «Годинник» – кожна по 5 разів
Основна частина	7-8 хв	Завдання логопеда: автоматизація звуків АБО спряжене мовлення АБО відповіді на питання (залежно від етапу)	Етап спряженого мовлення: разом промовляти вірш «Сонечко», 3 рази
Закріплення у грі	2-3 хв	Використання мовленнєвих навичок у грі або бесіді	Гра «Назви, що бачиш» – дитина називає предмети в кімнаті, батьки підтримують правильний темп
Завершення	1 хв	Похвала, фіксація успіхів	«Сьогодні ти чудово впорався! Особливо добре вийшла вправа «Чашечка». Давай запишемо твій успіх у «Щоденник досягнень»

[Авторська розробка]

Надамо конкретні рекомендації для батьків:

1. Виконуйте домашні завдання систематично – щодня, без пропусків (крім днів нездужання дитини). 15-20 хвилин щодня дають більше результатів, ніж година раз на тиждень. Якщо не виходить займатися з поважних причин – мінімум 5 днів на тиждень.

2. Не виправляйте дитину під час мовлення. Це найважливіша рекомендація. Будь-які «Скажи правильно», «Не заїкайся», «Повтори нормально» лише погіршують ситуацію. Дитина починає боятися говорити, напружуватися, заїкання посилюється.

3. Говоріть самі спокійно та неквапливо. Ваше власне мовлення – найсильніший зразок. Діти наслідують батьків. Коли батьки говорять швидко, знервовано, напружено, дитина копіює цю модель.

4. Давайте дитині достатньо часу для відповіді. Не поспішайте, не закінчуйте фразу за дитину. Якщо дитина мовчить, обдумуючи відповідь – це нормально, не треба заповнювати паузу своїм мовленням.

5. Хваліть конкретно за мовленнєві успіхи. Не просто «Молодець», а «Ти сьогодні розповів про цікаву прогулянку в дитсадку без запинань», «Ти добре контролював своє дихання під час розповіді». Конкретна похвала показує дитині, що саме вона робить правильно.

6. Не акцентуйте увагу на запинаннях. Не фіксуйте кількість запинань, не обговорюйте їх при дитині, не проявляйте вголос своїх негативних емоцій: «Ой, він знову заїкнувся!». Наголошуйте не на помилках, а на успіхах.

7. Створюйте спокійну атмосферу вдома, дотримуйтеся режиму дня. Уникайте конфліктів при дитині, не підвищуйте голос. Стресова обстановка вдома провокує загострення заїкання.

8. Регулярно консультуйтеся з логопедом. Відвідуйте всі консультації, не соромтесь задавати запитання, з'ясовуючи незрозуміле. Чим повніше ви матимете уявлення про процес корекції, тим ефективнішою буде ваша допомога.

У процесі реалізації інтегративної методики можуть виникати типові труднощі, що потребують адекватного реагування з боку фахівців. Алгоритми роботи з типовими труднощами представлені у таблиці 19.

Таблиця 19

Алгоритми реагування на типові труднощі

Труднощі	Прояви	Можливі причини	Алгоритм дій	Відповідальний
Загострення заїкання після періоду покращення	Різке збільшення частоти запинань, повернення страху мовлення	Стресова ситуація, хвороба, перерва у заняттях, емоційне перевантаження	1) З'ясувати причину (бесіда з батьками, психологом); 2) Тимчасово повернутися до попереднього етапу; 3) Зняти мовленнєве навантаження; 4) Посилити психологічний супровід; 5) Консультація невролога при потребі	Логопед координує, психолог працює з емоціями, батьки знижують вимоги
Дитина відмовляється від занять, плаче перед заняттями	Небажання йти на заняття, істерика, говорить «Не хочу до логопеда»	Завищені вимоги, недостатня ігрова форма, страх невдачі, конфлікт з логопедом	1) Психолог з'ясовує причини страху; 2) Логопед аналізує свою роботу: чи не надто складні завдання, чи достатньо ігрова форма; 3) Зниження складності завдань; 4) Збільшення ігрового компонента; 5) Робота з психологом над страхом невдачі	Психолог з'ясовує, логопед коригує підхід
Дитина говорить плавно на заняттях, але	На індивідуальних заняттях мовлення плавне, але у грі, вдома – запинання	Недостатнє закріплення навичок, різниця умов, емоційне	1) Логопед аналізує, чи готова дитина до переходу на	Логопед координує, вихователі закріплюють,

Продовження табл. 19

SECTION XXVII. PEDAGOGY AND EDUCATION

Труднощі	Прояви	Можливі причини	Алгоритм дій	Відповідальний
заїкається у самостійній діяльності		напруження у природних ситуаціях	наступний етап; 2) Посилити роботу вихователів із закріплення навичок правильного мовлення; 3) Психолог працює над зниженням тривожності у природних ситуаціях; 4) Батьки створюють сприятливі умови вдома	психолог працює з тривогою
Батьки не виконують домашніх завдань	Логопедичний зошит повертається без записів або з відмітками про невиконання	Неусвідомлення важливості проведення занять, підвищена зайнятість, відсутність мотивації, конфлікти в родині	1) Індивідуальна бесіда з батьками: з'ясування причин; 2) Пояснення критичності їх участі (показати динаміку дітей з активними батьками); 3) Спрощення завдань, якщо батьки перевантажені; 4) Залучення адміністрації при систематичному невиконанні; 5) Соціальний педагог при виявленні сімейних проблем	Логопед, адміністрація, соціальний педагог
Прогрес дуже повільний, результати не відповідають очікуванням	Після 2-3 місяців роботи динаміка мінімальна	Важкий ступінь, органічні порушення, неправильно обраний підхід, недостатня інтенсивність занять	1) Нарада за участі всіх фахівців; 2) Аналіз програми: чи відповідає можливостям дитини; 3) За потреби консультація невролога, психіатра; 4) Збільшення інтенсивності занять (4 рази на тиждень); 5) Перегляд методів; 6) Розмова з батьками:	Нарада, логопед координує необхідні коригування

Продовження табл. 19

Труднощі	Прояви	Можливі причини	Алгоритм дій	Відповідальний
			коригування очікувань, мотивація до продовження	
Діти групи насміхаються над дитиною з заїканням	Інші діти передражнюють, не хочуть гратися, коментують запинання	Недостатня виховна робота, відсутність толерантності	1) Вихователь негайно зупиняє; 2) Індивідуальна бесіда з дітьми, що насміхалися; 3) Групова бесіда про різноманітність людей, важливість поваги; 4) Бесіди з батьками дітей, що насміхалися; 5) Психолог проводить заняття на розвиток емпатії; 6) Створення атмосфери підтримки в групі	Вихователь, психолог
Конфлікт між фахівцями щодо підходів до роботи	Непорозуміння, різні думки про етап корекції, вимоги до дитини	Недостатня координація, нерозуміння ролей	1) Оперативна нарада за участі логопеда та фахівця, з яким наявний конфлікт; 2) Чітке узгодження ролей та підходів; 3) За потреби – залучення адміністрації; 4) Спільне розроблення узгодженого плану	Логопед, адміністрація

[Авторська розробка]

Висновки та пропозиції. Таким чином, розроблена система методичних рекомендацій для різних категорій фахівців закладів дошкільної освіти забезпечує їх чітким розумінням власних функцій, конкретними алгоритмами дій, прикладами вправ та завдань, орієнтирами для оцінки ефективності власної роботи. Рекомендації базуються на результатах експериментальної перевірки методики та узагальнюють найкращі практики роботи фахівців експериментальних груп. Особлива увага приділена координації діяльності різних фахівців, оскільки саме узгодженість дій забезпечує синергетичний ефект та високу результативність інтегративної методики. Алгоритми реагування на типові труднощі дозволяють фахівцям більш оперативно і значно адекватніше вирішувати проблемні ситуації, що виникають у процесі корекційної роботи. Система методичних рекомендацій є практико-орієнтованою і може

безпосередньо використовуватися фахівцями закладів дошкільної освіти у повсякденній роботі з дітьми із заїканням.

Список використаних джерел:

- [1] Рібцун, Ю. В. (2022). Використання логопсихосинергетичного підходу у задоволенні особливих мовленнєвих потреб. *Věda a perspektivy*. 1(8). 164-175. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729772/>
- [2] Рібцун, Ю. В., Долженко, С. Г. (2025). Науково-теоретичні аспекти логодіагностики осіб із заїканням. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 4(120). 112-126. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748135>
- [3] Рібцун, Ю. (2023). Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі. К. : ФОП Цибульська В. О. 272 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738529/>

INTERDISCIPLINARY COLLABORATION OF SPECIALISTS IN CORRECTIONAL AND DEVELOPMENTAL WORK WITH CHILDREN WHO STUTTER: IMPLEMENTATION OF A LOGOPSYCHOSYNERGETIC APPROACH

Yuliia Ribtsun

PhD in Pedagogical Sciences, Senior Researcher,

Senior Researcher of the Department of Speech Therapy

Mykola Yarmachenko Institute of Special Pedagogy and Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Ukraine

Svitlana Dolzhenko

Third-year PhD student

Mykola Yarmachenko Institute of Special Pedagogy and Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Ukraine

Summary. *The article presents the practical implementation of the logopsychosynergetic approach (Ribtsun, 2021) in working with children with tempo-rhythmic difficulties. In the form of tables and methodological recommendations, the features of cooperation between specialists in various fields who work with children with stuttering are highlighted.*

Keywords: *preschoolers with tempo-rhythmic difficulties, professional cooperation, logopsychosynergetic approach, correctional and developmental work.*